

Arkivsak-dok. 21/09160-26
Saksbehandler Guro Elise Berg

Saksgang
Formannskapet 2019 - 2023

Møtedato
10.03.2022

Sak nr.

Områdesatsning Østre bydel - underveismelding om kunnskapsgrunnlag, statlig samarbeid og videre fremdrift

---

Saksordførersak.

Saksordfører: Therese Thorbjørnsen (Ap)

Medsaksbehandlere: Hanne Margrethe Rosbach, Eirik Milde, Elisabeth Hording Mathisen, Elisabeth Drillestad Engebretsen

Saksordførers innstilling:

Legges fram i møtet

Vedlegg:

1. Kunnskapsgrunnlag for områdesatsning Østre bydel 2022
2. Gjennomførte, pågående og planlagte prosjekter, tiltak og planer
3. Oversikt over aktører som har bidratt i arbeidet med kunnskapsgrunnlag

Sammendrag:

Sarpsborg kommune skal utarbeide handlingsprogram for Østre bydel. Hensikten er å få til en langsiktig områdesatsning som bedrer levekårene, utvikler bydelen og gir varige endringer. Områdesatsningen er vedtatt i kommunens planstrategi og i handlingsplan for perioden 2022-2025.

Det er nå ferdigstilt et kunnskapsgrunnlag, som beskriver dagens situasjon i Østre bydel, jf. vedlegg 1. Hensikten er å skape en felles forståelse og et solid grunnlag for valg av innsatsområder og utarbeidelse av mål og tiltak.

Sarpsborg kommune er i dialog med Kommunal- og distriktsdepartementet om samarbeid rundt områdesatsningen i Østre bydel. Et eventuelt samarbeid avklares nærmere utover våren 2022 og kan få betydning for den allerede skisserte fremdriften da det vil være kommunen og departementet som sammen vil legge føringene for denne prosessen.

Underveismeldingen orienterer om status i arbeidet, kunnskapsgrunnlaget, forslag til innsatsområder, statlig samarbeid og videre fremdrift.

Kommunedirektøren anbefaler at kunnskapsgrunnlaget og de tre innsatsområdene; bo, jobbe og oppleve, legges til grunn for arbeidet og anbefaler å gå videre i dialogen med Kommunal- og distriktsdepartementet om et statlig samarbeid med områdesatsningen i Østre bydel.

Utredning:

Bakgrunn

Sarpsborg kommune skal i 2022 utarbeide et handlingsprogram for Østre bydel. Hensikten er å få til en langsiktig områdesatsing som bedrer levekårene, utvikler bydelen og gir varige endringer. Områdesatsingen er vedtatt i kommunens planstrategi og i handlingsplan for perioden 2022-2025.

Formannskapet behandlet «Oppstartsnotat: Handlingsprogram for østre bydel» 6. mai 2021 i sak 48/21 og «Handlingsprogram for sentrum øst. Underveismelding om status og planlagte aktiviteter» 2. desember 2021 i sak 116/21.

Det har blitt brukt ulike navn og begrep på arbeidet tidligere (områdesatsning sentrum øst, områdeløft østre bydel, områdeutvikling østre bydel, handlingsprogram østre bydel), men heretter benyttes kun områdesatsning Østre bydel som navn på arbeidet.

Aktiviteter som er gjennomført siden forrige underveismelding:

- Ferdigstilt kunnskapsgrunnlaget
- Opprettet dialog med Oslo MET og Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) om mulig forskningsprosjekt.
- Opprettet dialog med Kommunal- og distriktsdepartementet om samarbeid om områdesatsingen
- Søkt om deltakelse i Gnist — innovasjonsprogram for steds- og næringsutvikling i lokalsamfunn i regi av DOGA – søknad ble avslått.
- Søkt om regionale folkehelsemidler om støtte til medvirkningsarbeidet med å utforme mål og tiltak – innvilget søknadssum på kr 230.000,-.

Kunnskapsgrunnlaget

Det er nå ferdigstilt et kunnskapsgrunnlag, som beskriver dagens situasjon i Østre bydel, jf. vedlegg 1. Hensikten er å skape en felles forståelse og et solid grunnlag for valg av innsatsområder og utarbeidelse av mål og tiltak. Funnene i kunnskapsgrunnlaget gir sterke signaler på hvor kommunen bør konsentrere innsatsen og ressursene videre i arbeidet med Østre bydel.

Situasjonsbildet er kartlagt gjennom eksisterende kunnskap og data fra tidligere innbyggerundersøkelser, levekårsrapporter og gjennom dialog med interessenter høsten og vinteren 2021 og 2022. Vedlegg 3 gir en oversikt over aktører som har bidratt med innspill til kunnskapsgrunnlaget.

I tillegg til å definere hva som regnes som Østre bydel, gir kunnskapsgrunnlaget en beskrivelse av følgende temaer:

- Levekårskartlegging
- Beboere
- Utdanningsnivå
- Fattigdom/lavinntekt
- Boliger
- Stedsbruk/fysiske bomiljø

- Flytting
- Helse og trivsel
- Trafikkbildet
- Kulturelle kvaliteter og ressurser

Rapporten beskriver også føringer og anbefalinger gitt av:

- Sentrumsplan 2019-2031
- Kommuneplanens arealdel 2015-2026
- Hensynssone
- Steds- og mulighetsstudier
- Studentoppgaver

En oversikt over gjennomførte, pågående og planlagte prosjekter følger med som vedlegg til kunnskapsgrunnlaget, jf. vedlegg 2 til denne saken.

Kommunedirektøren anbefaler at kunnskapsgrunnlaget legges til grunn for videre arbeid med områdesatsningen i Østre bydel.

Kommunedirektøren vil gjøre en løpende vurdering av behovet for ny kartlegging og nye undersøkelser. Kommunedirektøren anbefaler at kunnskapsgrunnlaget også ses opp mot revidering av kunnskapsgrunnlaget som utarbeides til kommunens planstrategi.

Forslag til innsatsområder

Kunnskapsgrunnlaget bekrefter i stor grad det som var beskrevet i oppstartsnotatet (formannskapetets sak 48/21) om at Østre bydel bærer preg av dårlige levekår og ustabile boforhold for mange, med høye utleieandeler og mye inn- og utflytting. Området har en høy andel barn i lavinntektsfamilier, og private og offentlige eiendommer bærer preg av stort vedlikeholdsbehov.

Kunnskapsgrunnlaget bekrefter at mye biltrafikk gir miljøutfordringer i området og avdekker ønske om flere trivelige og trygge områder å ferdes i.

Kunnskapsgrunnlaget viser også til sentrumsplanen 2019-2031 og flere mulighetsstudier som er gjennomført. Disse viser potensialet for å utvikle områder i Østre bydel, og er samtidig en viktig påminnelse om de kulturelle kvalitetene og ressursene som allerede finnes i området.

Funnene i kunnskapsgrunnlaget gir etter kommunedirektørens vurdering sterke signaler på hvor innsatsen og ressursene videre i arbeidet med Østre bydel bør konsentreres. Funnene viser at det må gjøres tiltak med de fysiske omgivelsene, samt det sosiale miljøet og tjenestene som tilbys i området.

Innsatsområdene som velges videre i arbeidet skal legge føringer for bruk av ressurser, organisering av arbeidet og prioritering av tiltak. Det er naturlig å se på hovedelementene i Sarpsborg kommunes samfunnsplan 2018-2030 ved valg av innsatsområder; Det gode hjemstedet, jobbene for fremtiden og opplevelser for livet.

Kommunedirektøren anbefaler å gå videre med tre innsatsområder i arbeidet med Østre bydel; bo, jobbe og oppleve.

Disse konkretiseres nærmere med innhold i medvirkningsaktiviteter tilpasset målgruppene og mulige samarbeidspartnere.

Statlig samarbeid om områdesatsning

Kommunedirektøren er i dialog med Kommunal – og distriktsdepartementet om mulig statlig samarbeid rundt områdesatsning i Østre bydel. Dette er en unik mulighet til å få på plass en ekstra områderettet innsats der man ser flere virkemidler i sammenheng og bidrar til mer målrettet og effektiv bruk av statlige og kommunale midler.

Staten har i dag samarbeidsavtale med kommunene Oslo, Drammen, Stavanger, Trondheim og Bergen om områdesatsning i utvalgte deler av byene.

Felles for satsingene er at de skal bidra til en varig forbedring av tjenester og nærmiljøkvaliteter der behovene er størst. Ved å ta utgangspunkt i et avgrenset nærmiljø kan man også mobilisere lokale krefter fra beboere, frivillig sektor, ideelle organisasjoner, lokale lag og foreninger og næringslivet.

Områdesatsingene er et spleiselag mellom ulike departementer og kommunene. Departementene øremerker midler til områdesatsingene i de årlige bevilgningene gjennom statsbudsjettet. Det forutsettes et samarbeid der departementene setter av midler i de ordinære budsjettprosessene til områdesatsingene. Kommunal- og distriktsdepartementet koordinerer de statlige områdesatsingene.

Sarpsborg kommune har blitt bedt om å sende en henvendelse for å legge fram levekårsbelastning i området Østre bydel. Dette for at Kommunal- og distriktsdepartementet kan vurdere behovet for ekstraordinær statlig innsats. I tillegg til å beskrive utfordringer og behov, skal henvendelsen også inneholde en skisse til program for ønsket samarbeid.

Etter at Kommunal- og distriktsdepartementet har vurdert henvendelsen legges det eventuelt opp til en fremdrift i tre trinn: intensjonsavtale, programbeskrivelse og deretter et årlig handlingsprogram.

1. **Intensjonsavtalen** utarbeides i samarbeid mellom stat og kommune. Den redegjør for hvilke utfordringer området har og hvordan staten og kommunen skal bidra.
2. **Programbeskrivelse:** Utvikles i samarbeid med kommunen og relevante statlige aktører. Den avklarer langsiktige mål og strategier, organisering, plan for evaluering og hvilke roller departementene, direktoratene og kommunen skal ha.
3. **Årlige handlingsprogram:** Beskriver konkrete tiltak som legges til grunn for søknad om statlig delfinansering fra deltagende direktorater og departementer.

Kommunedirektøren anbefaler at Sarpsborg kommune, ved ordføreren, sender henvendelse til Kommunal- og distriktsdepartementet som beskriver utfordringsbildet og skisserer behovet for statlig samarbeid om områdesatsning.

Kommunedirektøren anbefaler at kunnskapsgrunnlaget legges til grunn for henvendelsen og at skisse for ønsket samarbeid formes ut ifra de tre innsatsområdene; bo, jobbe og oppleve.

Videre fremdrift

Hittil har fremdriften basert seg på politisk behandling av handlingsprogram for Østre bydel høsten 2022. En intensjonsavtale med Kommunal- og distriktsdepartementet kan få

betydning for den allerede skisserte fremdriften da kommunen sammen med departementet vil legge føringene for denne prosessen. En mulig intensjonsavtale forventes å være avklart våren 2022.

Kommunedirektøren anbefaler å gå videre i dialogen med Kommunal- og distriktsdepartementet om et statlig samarbeid med områdesatsningen i Østre bydel.

Det utarbeides en programbeskrivelse i tillegg til årlig handlingsprogram. Dette utarbeides uavhengig om det blir en avtale eller ikke med Kommunal- og distriktsdepartementet.

Parallelt med dette arbeidet anbefaler kommunedirektøren:

- Kunnskapsdeling for å etablere en felles situasjonsforståelse.
- Ferdigstilling av plan for medvirkning og kommunikasjon med utgangspunkt i tildelingen av regionale folkehelsemidler.
- Konkretisere de tre innsatsområdene; bo, jobbe og oppleve, gjennom medvirkningsaktiviteter tilpasset målgruppene.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Handlingsprogram for Østre bydel er prioritert med 1,5 mill. kr i 2022 og 2,0 mill. kr hvert år fra 2023-2025. Midlene skal finansiere programledelse og prosessarbeid. Områdesatsningen er et omfattende og langsiktig arbeid som vil kunne vare i flere tiår og medføre behov for investeringer, og handlingsprogrammet må følges opp med satsing og prioritering i kommunens handlingsplan med budsjett.

Det er foreløpig avsatt 18 mill. kr til investeringer i perioden 2026 – 2029. Det tas sikte på å søke aktuelle tilskudd og finne muligheter for partnerskapsavtaler for å finansiere tiltak og prosjekter i handlingsprogrammet.

Miljø:

Områdesatsningen vil kunne bidra til bedre miljø gjennom for eksempel fysiske og grønne tiltak som bedrer by- og bomiljøet.

Områdesatsningen vil også kunne gjøre bysentrum mer attraktivt slik at flere ønsker å bo sentralt, og bidra til mer arealeffektiv by- og samfunnsutvikling.

Folkehelse:

Bakgrunnen for områdesatsningen er blant annet at det er behov for å bedre levekårene i Østre bydel. Tiltak som bedrer levekår og livskvalitet gir bedre folkehelse. Det blir viktig å synliggjøre på hvilke måter de ulike tjenestene i kommunen bidrar til å fremme livskvalitet og folkehelse blant innbyggerne som bor i og bruker østre bydel.

Kommunedirektørens anbefaling:

1. Kunnskapsgrunnlaget 2022 legges til grunn for videre arbeid med områdesatsning Østre bydel.
2. Revidering av kunnskapsgrunnlaget ses opp mot revidering av kunnskapsgrunnlaget som utarbeides til kommunens planstrategi.
3. Det velges tre innsatsområder; bo, jobbe og oppleve. Disse konkretiseres gjennom medvirkningsaktiviteter tilpasset målgruppene og mulige samarbeidspartnere.

4. Sarpsborg kommune, ved ordføreren, sender en henvendelse til Kommunal- og distriktsdepartementet som beskriver utfordringsbildet og skisserer behovet for statlig samarbeid om områdesatsning. Kunnskapsgrunnlaget legges til grunn og skisse for ønsket samarbeid formes ut ifra innsatsområdene bo, jobbe og oppleve.
5. Det utarbeides en programbeskrivelse i tillegg til årlig handlingsprogram. Dette utarbeides uavhengig om det blir en avtale eller ikke med Kommunal- og distriktsdepartementet.
6. Medvirknings- og kommunikasjonsaktiviteter planlegges og gjennomføres parallelt med dialogen med Kommunal- og distriktsdepartementet.